

Brüsszel, 2025.7.9.
COM(2025) 528 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Uniós készletfelhalmozási stratégia: Az EU válsághelyzetekre való tárgyi
felkészültségének megerősítése**

BEVEZETÉS

Az Európai Unió évtizedeken át elegendő mennyiségű alapvető áruval rendelkezett. A közelmúltbeli válságok példátlan nagyságrendje azonban rámutatott arra, hogy ez már nem tekinthető magától értetődőnek. A Covid19-világjárvány rávilágított a gyógyászati termékek, az energia, az agrár-élelmiszeripari termékek és a kritikus fontosságú nyersanyagok uniós ellátási láncainak sebezhetőségére. Oroszország Ukrajna elleni jogellenes agressziós háborúja rávilágított a megfizethető energiához, a kritikus technológiákhoz és infrastruktúrához való megbízható hozzáférés stratégiai fontosságára, és világszerte hatással volt a mezőgazdasági ellátásra.

Az EU napjainkban egyre összetettebb és egyre romló kockázati helyzettel néz szembe, amelyet növekvő geopolitikai feszültségek, többek között konfliktusok, az éghajlatváltozás fokozódó hatásai, környezetkárosodás, valamint a hacktivisták, kiberbűnözők és államilag támogatott csoportok fokozott tevékenységével járó hibrid és kiberfenyegetések jellemeznek. A geopolitikai kihívások emellett gyakran összefonódnak, és hatással vannak az EU és a világ különböző részei közötti kapcsolatokra, többek között az ellátási láncok tekintetében. A kockázatok lehetséges hatásai folyamatosan nőnek, és közvetett következményekkel, illetve idővel továbbgyűrűző hatásokkal járnak. Ez végső soron összességében nagyobb fenyegetést jelent az alapvető készletek biztonságára és rendelkezésre állására nézve.

A Niinistö-jelentés ajánlásait követve a **felkészültségi unióról szóló stratégia** ⁽¹⁾ olyan uniós szintű készletfelhalmozási stratégiát jelentett be, amely 1. integrálni fogja az összes jelenlegi ágazati készletfelhalmozási erőfeszítést, 2. Uniószerre megerősíti a kritikus erőforrásokhoz való hozzáférést, és 3. a hatékonyság, méretezhetőség és költséghatékonyság biztosítása érdekében ötvözi a központosított uniós szintű tartalékokat a tagállamok hozzájárulásaival, amit a köz- és magánszféra közötti partnerségek is támogatnak.

Ez az uniós készletfelhalmozási stratégia **átfogó megközelítést** fogad el a **készletfelhalmozásra vonatkozóan, és annak teljes ciklusával foglalkozik**, az előrejelzéstől az ellátási láncok nyomon követéséig, az ellátás biztonságának megerősítését célzó intézkedésekig, a készletgazdálkodásig és a felhasználásig. Olyan **alapvető árukra** ⁽²⁾ vonatkozik, amelyek e célok alkalmazásában a létfontosságú társadalmi funkciók ⁽³⁾ fenntartásához szükséges, kézzel fogható tárgyként értendők. Az uniós készletfelhalmozási stratégia elő fogja mozdítani a kritikus fontosságú inputok állami és magántartalékainak összehangolását, és minden körülmények között biztosítani fogja azok rendelkezésre állását.

A stratégiát Uniószerre a **szolidaritás, átláthatóság, elszámoltathatóság és az erőforrásokhoz való méltányos hozzáférés alapvető elve** fogja vezérelni, ami

⁽¹⁾ JOIN(2025) 130 final – Az európai felkészültségi unióra vonatkozó stratégia.

⁽²⁾ E stratégia alkalmazásában az „árúk” magukban foglalják az elsődleges és másodlagos anyagokat, az árukat, természeti erőforrásokat, termékeket, berendezéseket stb. A stratégia a kifejezést tág értelemben használja az ágazati keretekben használt fogalm meghatározások és konkrét kifejezések sérelme nélkül.

⁽³⁾ A létfontosságú társadalmi funkciók azok az alapvető rendszerek és struktúrák, amelyek lehetővé teszik egy társadalom működését, és minden körülmények között védelmezik társadalmainkat, gazdaságainkat, kultúránkat és demokratikus intézményeinket. Ilyen létfontosságú funkció mindenekelőtt az Unió lakosságának védelme (ideértve a természeti katasztrófáktól való védelmet is), a kormányzat folytonossága és a döntéshozás, a demokratikus folyamatok, a társadalmi kohézió, a gazdasági stabilitás és a belső és külső biztonság. Ezek jelentik a stabil és biztonságos társadalom alapkövét.

kulcsfontosságú mindenki egyenlőségének biztosításához, különösen nehéz körülmények között. Az egyenlőségközpontú Unióra vonatkozó kerettel ⁽⁴⁾ összhangban a stratégia végrehajtása figyelembe fogja venni a különböző csoportok sajátos szükségleteit, többek között a nemmel, fogyatékkal, életkorral, valamint faji vagy etnikai háttérrel kapcsolatban.

A felkészültségi unióról szóló stratégiát követve a készletfelhalmozási stratégia a reaktív, ágazati válságkezelési megközelítésről a **proaktív, agilis és jobban integrált felkészültségi megközelítésre** való áttérést tükrözi.

Miért van szükségünk uniós készletfelhalmozási stratégiára?

Az utóbbi időben a **tagállamok Unió-szerte hasonló kihívásokkal néznek szembe**. Lehetőség van a kollektív felkészültséggel kapcsolatos szinergiák uniós szintű felszabadítására a tapasztalatok megosztásával és az azzal kapcsolatos együttműködéssel, hogy miként lehet a legjobban biztosítani inkluzív módon és időben a hatóságok, a vállalkozások és a nyilvánosság számára az alapvető árukhoz való hozzáférést. Ezért a tagállamok erőfeszítéseinek kiegészítése és támogatása érdekében uniós szintű megközelítésre van szükség.

A készletfelhalmozás az EU válsághelyzetekre való felkészültségének alapvető eleme, és szerves része a konfliktushelyzetektől való általános elrettentésnek és az ezekre való felkészültségnek. A válságok és fenyegetések nem feltétlenül korlátozódnak egyetlen tagállamra, így a megfelelő uniós szintű felkészülés még fontosabb szerepet kap. Egyetlen egységes piacként, ahol az értékláncok és ellátási láncok rendkívül integráltak, a kritikus anyagok vagy technológiák elérhetőségének zavarai uniós szintű válaszadási képességet igényelnek.

Az elmúlt években számos releváns uniós kezdeményezés, stratégia és jogszabály ⁽⁵⁾ elfogadására került sor a stratégiai autonómia, a belső és gazdasági biztonság, a versenyképesség, a védelem és a reziliencia fokozása, valamint az ellátási lánc sebezhetőségeinek és függőségeinek felszámolása érdekében. E kezdeményezések közé tartoznak a kifejezetten az alapvető árukhoz való hozzáférés javítását célzó intézkedések, például a tagállami olajkészletek meglétére vonatkozó előírások, a gáz esetében a keresletösszesítés és a közös beszerzés, a kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférés növelését, valamint a feldolgozásuk és újrafeldolgozásuk fellendítését célzó intézkedések, a Covid19 elleni oltóanyagok közös beszerzése vagy az uniós rescEU stratégiai tartalék létrehozása (a vonatkozó uniós jogi és szakpolitikai keretek áttekintését lásd az 1. mellékletben).

⁽⁴⁾ Az egyenlőségközpontú Unióra vonatkozó stratégiák előmozdítják az egészséghez való egyenlő hozzáférést mindenki számára.

⁽⁵⁾ Ilyen például az európai belső biztonsági stratégia, a gazdasági biztonsági stratégia, az európai védelem jövőjéről szóló fehér könyv, az uniós versenyképességi iránytű, a vízügyi rezilienciára vonatkozó európai stratégia, a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv, a belső piaci szükséghelyzetről és rezilienciáról szóló jogszabály (IMERA), a kritikus fontosságú nyersanyagokról szóló jogszabály, az uniós polgári védelmi mechanizmus (UCPM), az olajkészletekre vonatkozó irányelv (jelenleg felülvizsgálat tárgyát képezi), az uniós gáztárolási rendelet, a kritikus fontosságú gyógyszerekről szóló jövőbeli jogszabály és az egészségügyi ellenintézkedésekre vonatkozó stratégia.

Az általános megközelítés azonban továbbra is széttagolt, és a tapasztalatok rávilágítottak az uniós keret számos jelentős, egymással szorosan összefüggő hiányosságára.

1. **Korlátozott egyetértés azzal kapcsolatban, hogy mely alapvető árukra van szükség a válsághelyzetekre való felkészültséghez a gyorsan változó kockázati környezetben.** Ez akadályozza az ágazatokon és határokon átnyúló együttműködést. Annak megértésével, hogy melyek a potenciális válságok kezeléséhez elengedhetetlen áruk, mind a kormányok, mind a vállalkozások megalapozott és összehangolt döntéseket hozhatnak arról, miként lehet a legjobban felkészülni az esetleges hiányokra.
2. **Korlátozott információmegosztás és koordináció az EU és a tagállamok között, valamint a polgári és katonai ágazatok között.** Emiatt nem áll rendelkezésre megfelelő áttekintés a tagállamok által Uniós-szerte tett készletfelhalmozási erőfeszítésekről, ami viszont a rendelkezésre álló erőforrások, kapacitások és szakértelem optimálistól elmaradó felhasználását eredményezi. Emellett az EU-ban továbbra is fennálló adminisztratív, strukturális és logisztikai akadályok gátolhatják a határokon átnyúló felhasználást, szállítást és hozzáférést válsághelyzetekben.
3. **A magánszektorral való, ágazatokon és határokon átnyúló együttműködésben rejlő lehetőségek kihasználatlansága.** A magánszektor jelentős szakértelemmel rendelkezik a készletgazdálkodás, a logisztika és a felhasználás terén. Elő lehet mozdítani a köz- és magánszféra közötti fokozott strukturális együttműködést a sürgősségi készletfelhalmozás terén, valamint ágazatokon és határokon átnyúlóan meg lehet osztani a bevált gyakorlatokat és a levont tanulságokat.
4. **A meglévő nemzeti vagy ágazati keretek, amelyek nem tükrözik kellőképpen azt a szerepet, amelyet a külső fellépések és az együttműködési eszközök játszhatnak a nemzeti és uniós tárgyi felkészültség megerősítésében,** például az ellátási lánc biztonsága terén. A nem uniós országokkal és a nemzetközi szervezetekkel kialakított partnerségek hozzájárulhatnak a kölcsönös reziliencia fokozásához és az alapvető áruk biztosításához.

Az EU felkészültsége szempontjából elengedhetetlen **az átfogó, valamennyi érdekelt felet bevonó, ágazatokon és határokon átnyúló közös elemzés hiányának** felszámolása, valamint a gyors és hatékony felkészülésre és reagálásra irányuló erőfeszítések összehangolása. Ez a stratégia ezért **ágazatokon és határokon átnyúló** perspektívát képvisel, amelynek vonatkozásában az EU tudja a legnagyobb hozzáadott értéket nyújtani.

E stratégia általános **célja**, hogy minden körülmények között **javítsa az alapvető árukhoz való hozzáférést.** Mind nemzeti, mind uniós szinten javítani fogja a készletfelhalmozási rendszerek **interoperabilitását** a teljes készletfelhalmozási ciklus – a készletek tervezése, beszerzése, kezelése és felhasználása – során. A stratégia biztosítja a **tárgyi felkészültséget**, azaz az alapvető áruk készenlétét, rendelkezésre állását és hozzáférhetőségét a válságokra és konfliktusokra való hatékony reagálás részeként. Ugyanakkor az **EU stratégiai autonómiáját** is támogatja a függőségek és sebezhetőségek csökkentésével, valamint az alapvető áruk uniós termelésének fokozásával.

Az uniós készletfelhalmozási stratégia kidolgozása

Ez a stratégia a meglévő uniós ágazati keretekre épül, és a felkészültségi unióról szóló stratégia alábbiakban meghatározott elveit követi.

- **Az összes veszélyre kiterjedő megközelítés,** amely a tárgyi felkészültséget fenyegető természeti és ember okozta kockázatok és veszélyek teljes spektrumát lefedi. Célja, hogy

átfogó módon kezelje az ellátásbiztonságot fenyegető megnövekedett kockázatokat és fenyegetéseket, ideértve egy konfliktus-forgatókönyvet, valamint a kockázatok kölcsönhatását és továbbgyűrűző hatásait.

- **Összkormányzati megközelítés**, amely kormányzati szinttől (helyi, regionális, nemzeti, uniós) függetlenül minden érintett szereplőt összefog, és elősegíti az együttműködést, a szakpolitikák következetességét és a források megosztását. A megközelítés magába foglalja a polgári és a honvédelemmel foglalkozó hatóságok együttműködését, valamint a belső és külső dimenziók koherens integrációját.
- **A társadalom egészére kiterjedő megközelítés**, amely előmozdítja a tárgyi felkészültség inkluzív kultúráját, és bevonja az ellátásbiztonság valamennyi érintett szereplőjét, különösen a magánszektort. Ez azt is jelenti, hogy támogatni kell a polgárokat a saját rezilienciájuk megteremtésében, hogy rendelkezzenek a legalább 72 órás önellátás biztosításához szükséges erőforrásokkal, figyelembe véve sajátos szükségleteiket, amint azt a felkészültségi unióról szóló stratégia is hangsúlyozza.

A fenti megállapításokkal összhangban ez a stratégia hét kulcsfontosságú uniós cselekvési területet határoz meg:

1. a tagállamok közötti és az EU-val való koordináció javítása;
2. előretekintés, előrejelzés és stratégiai tervezés;
3. a hiányosságok megszüntetése az uniós stratégiai készletfelhalmozás révén;
4. a stabil és interoperábilis közlekedési és logisztikai infrastruktúra fejlesztése;
5. a polgári-katonai együttműködés javítása;
6. a köz- és magánszféra közötti együttműködés előmozdítása;
7. a külső tevékenységek és a nemzetközi partnerségek terén folytatott együttműködés előmozdítása.

A stratégia az ágazatközi kihívásokra összpontosít, ugyanakkor arra törekszik, hogy maradéktalanul kiegészítse az egyes ágazati intézkedéseket ⁽⁶⁾. Ez a stratégia a tagállamokkal és az érintett érdekelt felekkel szoros együttműködésben kerül végrehajtásra, teljes mértékben tiszteletben tartva a szubszidiaritást, a nemzeti hatásköröket és a tagállamok sajátosságait.

1. A TAGÁLLAMOK KÖZÖTTI ÉS AZ EU-VAL VALÓ KOORDINÁCIÓ JAVÍTÁSA

Minden tagállam maga felel tárgyi felkészültségéért. Súlyos, hosszú távú, összetett és határokon átnyúló válságok esetén azonban alapvető fontosságú a nemzeti intézkedések összehangolása az alapvető áruk folyamatos ellátásának és a létfontosságú társadalmi funkciók fenntartásának biztosítása érdekében. A koordináció nemcsak **a szolidaritást mozdítja elő, hanem az egységes piac zavarait is megelőzi**. Koordináció nélkül előfordulhat, hogy a tagállamok versenyeznek az árukért, a termelési kapacitásokért, valamint a tárolási és felhasználási kapacitásokért, és megzavarhatják a jól működő piacokat, ami szükségtelen átfedéseket, költségeket és nem hatékony válságreakálást eredményez, és további terhet ró a már amúgy is instabil ellátási láncokra.

⁽⁶⁾ Például az egészségügyi ellenintézkedésekre vonatkozó új stratégia és annak az egészségügyi készletfelhalmozásra vonatkozó uniós stratégiai terve (COM(2025) 529 final).

Első lépésként – a nemzetbiztonsági aggályok figyelembevételével – meg kell erősíteni a **kölcsönös bizalmat és megértést**. Az EU tovább fogja fejleszteni a **biztonságos információmegosztási eszközöket** ⁽⁷⁾ annak érdekében, hogy a tagállamok, a Bizottság, az érintett uniós ügynökségek és az érdekelt felek összegyűjthessék az ellátási láncokra, a készletfelhalmozási intézkedésekre és a felhasználási tervekkel kapcsolatos információkat. Ezeknek az eszközöknek jól védettnek kell lenniük, és meg kell felelniük az uniós biztonsági követelményeknek. Az információmegosztásnak – adott esetben az Észak-atlanti Szerződés Szervezetével (NATO) is – fokoznia kell az interoperabilitást, ezáltal pedig javítania kell a közös válságreakálás hatékonyságát.

Ezen túlmenően a készletek, intézkedések és felhasználási tervek közötti **szinergiák és interoperabilitás** uniós szintű **fokozása** növelni fogja a hatékonyságot. **A készletfelhalmozási ciklus több szakaszában** (a készletek tervezése, beszerzése, kezelése és felhasználása) javítani kell a koordinációt. Ennek magában kell foglalnia a kritikus ellátási láncokat érintő függőségek azonosítását, a diverzifikációs tervek összehangolását és a vámhatóságokkal való együttműködés terén folytatott jobb együttműködést is az alapvető áruk EU-ba történő beáramlásának megkönnyítése vagy az esetleges exportkorlátozások biztosítása érdekében. A közös és központi beszerzés ⁽⁸⁾ hatékonyan optimalizálhatja az alapvető árukkal kapcsolatos beszerzést és együttműködést a tagállamok között, és azt tovább kell fejleszteni. Az alapvető áruk biztonságos és stratégiai helyszíneivel kapcsolatos uniós szintű együttműködés – figyelembe véve a regionális igényeket – növelni fogja az általános rezilienciát és hatékonyságot. A készletgazdálkodással, a valós idejű nyomon követéssel, az állapotok nyomon követésével, a lejáratra vonatkozó riasztásokkal, a készletek rotációjával, az eltarthatósággal és a hulladékgazdálkodással kapcsolatos bevált gyakorlatokat és tanulságokat meg lehet osztani.

A **tagállami készletfelhalmozási megközelítéseket** koordináló és **megerősítő** ágazati kezdeményezések jó példái közé tartoznak az agrár-élelmiszeripari termékekre, az alapvető mezőgazdasági inputanyagokra és az egészségügyi ellenintézkedésekre vonatkozó mechanizmusok. Az orosz energiainport megszüntetésére irányuló ütemterv végrehajtásának részeként a nukleáris fűtőanyag tekintetében is mérlegelni lehet a tagállamok fokozott készletfelhalmozását. Az agrár-élelmiszeripari termékek ágazatában el kell mélyíteni és működőképessé kell tenni az élelmezésbiztonsági válságokra való felkészültségre és reagálásra vonatkozó európai mechanizmust (EFSCM) annak érdekében, hogy – a mezőgazdasági piacok közös szervezése keretében rendelkezésre álló eszközökkel összhangban – javuljon a tagállamok, az érdekelt felek és az uniós intézmények közötti információcsere, átláthatóság és szolidaritás a készletfelhalmozás ⁽⁹⁾ terén. A tisztaipar-megállapodással összhangban a keresletösszesítésre és a nyersanyagok közös beszerzésére szolgáló platform az első lépés a kritikus fontosságú nyersanyagokkal foglalkozó uniós központ létrehozása felé, amelynek elő

⁽⁷⁾ A meglévő ágazati információcsere-rendszerek közé tartozik például az Európai Közösség radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcseréje (ECURIE) radiológiai és nukleáris vészhelyzetek esetén; a határokon áttérjedő biológiai, vegyi és ismeretlen súlyos egészségügyi veszélyekre vonatkozó korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer (EWRS) (az (EU) 2022/2372 rendelet értelmében); a közös veszélyhelyzeti kommunikációs és tájékoztatási rendszer (CECIS) (az uniós polgári védelmi koordinációs mechanizmusról szóló 1313/2013/EU határozat alapján).

⁽⁸⁾ A keresletösszesítéssel és a közös beszerzéssel kapcsolatos új kezdeményezések jó példái közé tartoznak az AggregateEU, a hidrogénnel kapcsolatos, küszöbön álló mechanizmusok és a kritikus fontosságú nyersanyagok uniós központja. Egészségügyi ellenintézkedésekkel kapcsolatos közös beszerzésre 2014 óta kerül sor.

⁽⁹⁾ Az uniós élelmiszer-biztonsági követelményeknek és a versenyjognak megfelelően.

kell segítenie a nyersanyagok közös beszerzését, koordinálnia kell a stratégiai készleteket, felügyelnie kell az ellátási lánc nyomon követését és ösztönöznie kell a beruházásokat. Biztosítani kell az ágazatközi tanulást és koordinációt.

Az uniós polgári védelmi mechanizmus (UCPM) szerinti európai polgári védelmi eszköztár modelljét követve meg kell vizsgálni egy olyan információcsere-rendszer lehetőségeit, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy értesítsék az EU-t minden olyan **alapvető áruról, amelyet válság idején önkéntesen át tudnak adni egy másik tagállamnak**. Ez a szállítási és felhasználási költségek Bizottságon keresztül történő koordinálását is magában foglalhatja az uniós polgári védelmi mechanizmus keretében. Végezetül, elengedhetetlen a készletek vészhelyzetben történő összehangolt felszabadítására vonatkozó közös kritériumok megállapítása.

Fő intézkedések:

- A Bizottság **uniós készletfelhalmozási hálózatot** fog létrehozni a tagállamokkal. A hálózat vitafórum lesz, és tanácsadói szerepet tölt be. A Tanács e téren betöltött szerepének sérelme nélkül ennek a hálózatnak meg kell vitatnia az előrettekintéssel, előrejelzéssel, stratégiai tervezéssel és költséghatékonysági értékelésekkel kapcsolatos bevált gyakorlatokat, és ki kell dolgoznia az alapvető áruk dinamikus, rendszeresen frissített, nem teljes körű, a különböző válságforgatókönyvekhez és régiókhoz igazított jegyzékeit, figyelembe véve a meglévő ágazati jegyzékeket⁽¹⁰⁾. A hálózatnak ajánlásokat kell megfogalmaznia olyan kérdésekben, mint például a mennyiségi követelmények, a kapcsolódó felügyeleti rendszerek, valamint a minimumkövetelmények összehangolása.
- A Bizottság – ezen új uniós készletfelhalmozási hálózaton belül – fokozni fogja **a készletek és készletfelhalmozási intézkedések interoperabilitását, elő fogja mozdítani a bevált gyakorlatok cseréjét**, és együtt fog működni a tagállamokkal a készletfelhalmozási ciklus operatív elemeire vonatkozó, uniós szintű **ágazatközi kritériumok és eljárások** kidolgozása érdekében.
- A Bizottság a meglévő ágazati rendszerek figyelembevételével meg fogja vizsgálni egy olyan **platform** létrehozásának megvalósíthatóságát, amely a Veszélyhelyzet-reagálási Koordinációs Központ kapacitásaira építve **biztonságos és részletes adatcserét** tesz lehetővé az EU és a tagállamok között a vészhelyzeti készletekre vonatkozóan.
- A Bizottság továbbra is **elő fogja mozdítani** az ágazatokon átívelő, **központosított és/vagy közös közbeszerzési mechanizmusokat** olyan modellekre építve, mint az egészségügyi ellenintézkedésekről szóló közbeszerzési megállapodás vagy a válság szempontjából releváns áruknek a belső piaci szükséghelyzetről és rezilienciáról szóló jogszabály (IMERA), a rescEU vagy a keresletösszesítésre és a nyersanyagok közös beszerzésére szolgáló platform keretében történő beszerzése az erőforrások beszerzésének optimalizálása érdekében. A felkészültségi unióról szóló stratégiában bejelentetteknek megfelelően továbbá felül fogja vizsgálni a közbeszerzési keretet.

⁽¹⁰⁾ Vagy a vonatkozó mechanizmusok – például a belső piaci szükséghelyzetről és rezilienciáról szóló jogszabály – keretében kidolgozható jegyzékekre épül, és kiegészíti azokat.

2. ELŐRETEKINTÉS, ELŐREJELZÉS ÉS STRATÉGIAI TERVEZÉS

Az előretekintés és előrejelzés, valamint a fenyegetések (és a készletfelhalmozási lehetőségek) időben történő azonosítása elengedhetetlen az alapvető árukkal kapcsolatos ellátási és készletfelhalmozási követelmények hatékony tervezéséhez. Emellett stratégiai tervezésre van szükség a legmegfelelőbb, az idő szempontjából releváns és költséghatékony intézkedések meghatározásához annak biztosítása érdekében, hogy válság vagy konfliktus esetén rendelkezésre álljanak az alapvető áruk. Az uniós jogi keretek e tekintetben továbbra is széttagoltak⁽¹¹⁾, és eltérőek a tagállamok gyakorlatai. Egyes területeken – például a tenger alatti kábelek és a szárazföldi energiahálózat biztonsága, a világűr, a védelem, az agrár-élelmiszeripari termékek, az alapvető mezőgazdasági inputanyagok, az egészségügy és a vízkezeléshez használt vegyi anyagok terén – fel kell számolni az ellátás és a reziliencia biztosítására vonatkozó uniós szintű intézkedések hiányát.

A felkészültségi unióról szóló stratégia részeként az EU **átfogó kockázat- és fenyegetésértékelést** fog végezni. Mélyrehatóbb betekintést fog nyújtani a válság- és konfliktusforgatókönyvekbe, és növelni fogja a létfontosságú társadalmi funkciókat érintő, ágazatközi és határokon átnyúló kockázatokkal kapcsolatos tudatosságot. Ez támogatni fogja **az alapvető áruk és az ellátási lehetőségek kockázatértékeléséről, tervezéséről és hiányazonosításáról folytatott tagállami információcserét**, és végső soron elősegíti a kritikus szükségletekkel kapcsolatos egyetértést. E tekintetben a jelenlegi bevált gyakorlatok közé tartozik például az IMERA keretében létrehozott testület és az élelmezésbiztonsági válságokra való felkészültségre és reagálásra vonatkozó európai mechanizmus (EFSCM).

Ezen túlmenően uniós szinten össze kell gyűjteni és rendszeresen frissíteni kell a meglévő **kockázat- és fenyegetésértékelésekből**⁽¹²⁾, valamint **az ellátási lánc nyomon követésére** szolgáló rendszerekből⁽¹³⁾ származó információkat, integrálva az ellátásbiztonság hosszú távú

(11) Egyes meglévő vagy javasolt uniós jogi keretek olyan intézkedéseket tartalmaznak, amelyek biztosítják bizonyos alapvető áruk, például a gáz és az olaj, az egészségügyi ellenintézkedések, a kritikus fontosságú gyógyszerek, a nyersanyagok, a polgári védelmi kapacitások, a félvezetők, az állati oltóanyagok és az euróbankjegyek rendelkezésre állását. Ezen intézkedések hatálya azonban gyakran korlátozott. Az IMERA hatálya szélesebb, és azonosítani tudja a válság szempontjából releváns árukat, ha éberségi vagy szükséghelyzeti üzemmódban aktiválják.

(12) Kötelező rendszeres kockázatértékelések: A kritikus szervezetek rezilienciájáról szóló (EU) 2022/2557 irányelv, az ivóvízről szóló (EU) 2020/2184 irányelv; fenyegetettségi helyzetjelentések: (ENISA) éves kiberbiztonsági fenyegetettségi helyzet és kétéves kiberbiztonsági jelentések; a kritikus fontosságú gyógyszerek ellátási láncai sebezhetőségének értékelése a gyógyszerészeti jogszabályok felülvizsgálatával foglalkozó bizottsági javaslatban (COM(2023) 193 final); célzott tanulmányok az ellátási lánc sebezhetőségeiről: [Assessment on supply chain vulnerability on the first tranche of critical medicines](#) (Az ellátási lánc sebezhetőségének értékelése a kritikus fontosságú gyógyszerek első részletével kapcsolatban), HERA 2024; [Risks and vulnerability in the EU food supply chain](#) (Az uniós élelmiszer-ellátási lánc kockázatai és sebezhetőségei), JRC 2023; a rendszeres értékelések és elemzések platformjai: [Kritikus Technológiák Uniós Megfigyelőközpontja](#); ad hoc keresleti és kínálati piaci tanulmányok: [EU security market study](#) (Uniós értékpapírpiazi tanulmány), 2022; egyéb releváns kockázatértékelések: [Európai éghajlati kockázatértékelés](#), Európai Környezetvédelmi Ügynökség, 2024; [A kritikus technológiai területekre vonatkozó kockázatértékelések](#) a gazdasági biztonsági stratégiával összefüggésben.

(13) Az ilyen nyomonkövetési rendszerek közé tartoznak például az alábbiak: [az ellátási láncra vonatkozó riasztási \(SCAN\) rendszer](#), egy kvázi valós idejű nyomonkövetési eszköz, amelyet a zöld technológiákban és bizonyos félvezető-ellátási láncokban használt kulcsfontosságú nyersanyagok esetébe használnak; [az uniós élelmiszer-ellátási és -biztonsági irányítópultok](#); a kőolaj- és/vagy kőolajtermék-készletekről szóló uniós irányelv szerinti kőolaj- és/vagy kőolajtermék-készletek összefoglalói; a nagy koncentrációjú, alacsony dúsítású urán és az

fejleményeiről szóló előrejelzési tanulmányokat ⁽¹⁴⁾. A valós idejű, automatizált nyomkövetési rendszerek, amelyeket adott esetben a mesterséges intelligencia is támogat, hatékonyabban tudják előre jelezni és nyomon követni a piaci zavarokat ⁽¹⁵⁾. A különböző eszközök jobb összehangolása **javítani fogja a kockázatokkal és az alapvető áruk szűkösségével kapcsolatos ágazatközi és határokon átnyúló tudatosságot**, és megelőzi a párhuzamos erőfeszítéseket.

Az ilyen hatékonyabb koordináció magában foglalja a **tervezési intézkedésekre vonatkozó uniós szolidaritás** (például a más tagállamokból vagy az uniós stratégiai készletekből származó támogatás) elvének figyelembevételét a magas költségekkel és súlyos következményekkel járó ellátási hiányok vagy ellátásilánc-zavarok elkerülése vagy leküzdése, továbbá a készletek egyik országból a másikba történő esetleges uniós mozgásának megkönnyítése érdekében.

A tagállamoknak meg kell vitatniuk a készletek **célterületét** (a fent ismertetett kockázattertelések alapján a kiemelt területek meghatározása érdekében) és a **megfelelő minimális készletszinteket** a különböző ágazatok sajátos körülményeit tekintve, többek között a hulladék felhalmozásának elkerülése érdekében. Az alapvető áruk mennyiségének és a szükségleteknek a meghatározására vonatkozó közös megközelítés Unió-szerte összehasonlítható szintű tárgyi felkészültséget fog eredményezni, miközben erősíti az általános felkészültséget és rezilienciát, a szolidaritást és a hatékony együttműködést, valamint elkerüli a belső piac rendes működésének és fenntarthatóságának torzulását.

Mivel a készletfelhalmozás költséges, és piaci egyensúlyhiányt okozhat, a tagállamoknak és az EU-nak a tervezési folyamat során **értékelniük kell az alapvető áruk rendelkezésre állásának biztosítására szolgáló különböző módokat** és a releváns készletfelhalmozási módszertant. Ennek ki kell terjednie a következőkre: a kockázat lehetséges hatása egy létfontosságú társadalmi funkcióra; a válasz időkritikussága; átfedés az eszközök között és redundancia. Figyelembe kell venni továbbá a piaci hiányosságokat, a termelési és újrafeldolgozási kapacitások rendelkezésre állását, valamint az EU más országoktól való függőségét – a növekvő geopolitikai feszültségek közepette.

A készletfelhalmozási vagy az egyéb tárgyi felkészültségi intézkedéseket úgy kell kidolgozni, hogy minimalizálják a piaci torzulásokat, és elkerüljék a kereslet és kínálat szokásos dinamikájának kedvezőtlen hatásait. Az ellátási láncok agilisabbá és reziliensebbé tételének számos módja van, például a tagállamok és a nem uniós országok bevált gyakorlataiból való tanulás, a kutatásba és innovációba való beruházás, az EU és tagállamai önellátásának fokozása,

orvosi radioizotópok [Euratom Ellátási Ügynökség](#) általi ellenőrzése; az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek bizonyos helyzetekben való rendelkezésre állásával, kínálatával és keresletével foglalkozó, [a gyógyszerhiányt nyomonkövető európai platform](#); az [EU vámügyi megfigyelési rendszere](#), amely nyomon követi az EU-ba és onnan kifelé irányuló mozgásokat, és védelmet nyújt az alapvető árukat érintő csalással és tiltott kereskedelemmel szemben.

⁽¹⁴⁾ [Supply chain analysis and material demand forecast in strategic technologies and sectors in the EU – A Foresight study](#) (Az ellátási lánc elemzése és anyagigény-előrejelzés az EU stratégiai jelentőségű technológiáiban és ágazataiban – Előrettekintési tanulmány), Európai Bizottság, 2023.

⁽¹⁵⁾ Az [uniós vámügyi reformra](#), különösen az uniós vámügyi adatközpontra irányuló javaslat releváns, és célja, hogy a valós idejű adatmegosztás és -elemzés révén javítsa a kockázatkezelést a tagállamokban a csalással és a jogellenes kereskedelemmel szembeni hatékonyabb védelem biztosítása, valamint az alapvető árukra vonatkozó releváns információk összegyűjtése és elemzése érdekében.

a kockázatnak kitett anyagok hatékonyságának és körforgásos jellegének növelése, valamint alternatívák keresése. Fontolóra kell venni azt is, hogy megállapodásokat kössenek a magánszektorral ⁽¹⁶⁾ annak érdekében, hogy vészhelyzetben biztosítsák az alapvető áruk rövid időn belüli szállítását.

Fő intézkedések:

- A Bizottság **fel fogja térképezni az ellátási lánc ágazati nyomonkövetési mechanizmusait, és az ellátásbiztonsági kockázatértékeléseket és az ellátási lánc sebezhetőségének értékeléseit** be fogja építeni a tervezett átfogó uniós kockázat- és fenyegetésértékelésbe (a felkészültségi unióról szóló stratégia szerinti fő intézkedés). A jövőbeli uniós válságkoordinációs központnak előre kell jeleznie és nyomon kell követnie az ágazatközi válságokhoz kapcsolódó kockázatokat.

3. A HIÁNYOSSÁGOK MEGSZÜNTETÉSE AZ UNIÓS STRATÉGIAI KÉSZLETFELHALMOZÁS RÉVÉN

A Covid19-világjárvány megmutatta, hogy a nemzeti rendszerek – még ha jól összehangoltak is – gyorsan képtelenné válhatnak alapvető áruk biztosítására. További uniós szintű fellépésre volt szükség annak érdekében, hogy kezelni lehessen a széles körű és egyidejű hiányt valamennyi tagállamban, beleértve a legkülső régiókat. A jövőben valószínűleg egyre gyakrabban fordulnak elő hasonló összetett válságok, amelyekben minden ország egyszerre szembesül azonos hiányokkal, ezért tovább kell **fejleszteni az uniós szintű stratégiai készletfelhalmozást**. Az uniós szintű megközelítés eddig ágazati és korlátozott volt.

Az uniós polgári védelmi mechanizmus például a rescEU kezdeményezés keretében uniós szintű stratégiai tartalékokat tart fenn gyors vészhelyzeti felhasználás céljából, beleértve a katasztrófareagálást és az egészségügyi ellenintézkedéseket. A ReliefEU, az európai humanitárius reagálási kapacitás világszerte humanitárius készleteket halmozott fel. Ami az állategészségügyet illeti, a Bizottság a határokon átnyúló betegségek elleni vészhelyzeti antigén- és oltóanyag-bankokat tart fenn. Az Európai Tengerészeti Biztonsági Ügynökség készenléti hajókkal rendelkezik, hogy reagálni lehessen az olajszenyezésre. Az Európai Központi Bank stratégiai bankjegytartalékkal rendelkezik. Az energia területén az uniós készletfelhalmozási megközelítés további példája a REPowerEU-ütemterv, amely meghatározza az orosz gáz-, olaj- és nukleárisenergia-behozatal összehangolt, biztonságos és fokozatos kivezetését, valamint a kulcsfontosságú elemek készletfelhalmozása az energiaátviteli és -elosztási backout állapotok utáni gyors helyreállítás biztosítása érdekében.

A **rescEU** az egyik legnagyobb ágazatközi és legsokszínűbb uniós szintű készletfelhalmozási mechanizmus. Ez az EU veszélyhelyzeti készletfelhalmozási intézkedéseinek központi eleme, miközben csak egyes ágazatokban léteznek uniós szintű készletfelhalmozási intézkedések.

⁽¹⁶⁾ Lásd még a 6. fejezetet (A köz- és magánszféra közötti együttműködés előmozdítása).

A jövőben az EU-nak a rescEU-modellre építve **fenn kell tartania és bővítenie kell uniós stratégiai tartalékait** (a meglévő rescEU-tartalék megszilárdításával és a jövőre vonatkozó lehetőségekkel kapcsolatos további részletekért lásd a 2. mellékletet). A Bizottság értékelni fogja, hogy helyénvaló-e a stratégiai tartalékokat más olyan képességtípusokra is kiterjeszteni, amelyek tekintetében hiányosságokat tártak fel.

Ezt az elemzést össze kell vonni a **polgári védelemhez hagyományosan nem kapcsolódó ágazatokból származó egyéb elemzésekkel és hiányazonosításokkal**, például a vízügyi rezilienciára vonatkozó közelmúltbeli európai stratégiában és a kábelbiztonságra vonatkozó uniós cselekvési tervben szereplőkkel. Például a kábeljavítási funkcionális modulok az uniós készletfelhalmozási stratégia részét képezhetnék az energetikai vagy optikai kábelek zavarait követő gyors helyreállítás biztosítása érdekében. Bizonyos áruk, például a ritkaföldfémek és az állandó mágnesek esetében a vészhelyzeti készletek pufferként is szolgálhatnak, miközben a zavart ellátási láncok alkalmazkodnak az új helyzethez.

A **köz- és a magánszektor közötti megerősített együttműködés**, valamint az innovatívabb megoldások, például a virtuális készletek és az eladóalapú készletek is megfontolandók. A Bizottság például 2026-ban létrehozza a **kritikus fontosságú nyersanyagokkal foglalkozó uniós központot**, hogy az érdekelt vállalatok nevében és a tagállamokkal együttműködve közösen vásároljon nyersanyagokat. Az ellátási lánc nyomon követése és a stratégiai készletek koordinálása további potenciális feladat ⁽¹⁷⁾.

A Bizottság továbbra is biztosítani fogja a **hatékony készletgazdálkodási gyakorlatok** követését, amelyek kifejezetten megfelelnek a tartalék típusának és jellegének. A hatékony készletgazdálkodási gyakorlatok nemcsak a fejlett technológiák vagy rendszerek rendelkezésre állását jelentik, hanem azt is, hogy képzett szakemberek állnak rendelkezésre a készlettervezéshez és -gazdálkodáshoz, nevezetesen a természeti katasztrófákra és vészhelyzetekre reagálva. Ezen a területen a munkaerő képzésének és fejlesztésének elősegítése kulcsfontosságú szerepet játszik a folyamatos fejlődésben és hatékonyságban.

A hatékony készletgazdálkodás magában foglalja az áruk rotációjára és feltöltésére, valamint a közeli lejáratú árucikkek adományozására vonatkozó gyakorlatokat is. Magában foglalja továbbá annak a lehetőségnek az értékelését is, hogy válság idején virtuális készleteket hozzanak létre és megállapodásokat kössenek magánszektorbeli szereplőkkel bizonyos áruk biztosítása érdekében. E tekintetben a Bizottság meg fogja vizsgálni az újrafelhasználható áruk első használatot követő visszaküldését is, hogy maximalizálja a rescEU-eszközök hozzáadott értékét.

E stratégia végrehajtásának figyelembe kell vennie az olyan termékek készletezésével és ellátásával kapcsolatos sajátos kihívásokat is, amelyek csak rövid ideig tárolhatók, például az orvosi radioizotópok és az előállításukhoz szükséges alapanyagok.

⁽¹⁷⁾ [Tisztaipar-megállapodás](#): a versenyképességet és a dekarbonizációt szolgáló közös ütemterv, COM(2025) 85 final. Az ilyen közös beszerzésre az uniós versenyszabályokkal összhangban kerül sor.

Fő intézkedések:

- A Bizottság **meg fogja erősíteni a rescEU-t** mint a reagálási képességek uniós szintű tartalmát. A rescEU a tagállamokkal folytatott konzultációt követően és a hiányosságok értékelése alapján, amely az erőforrás-felhasználás optimalizálása és az esetleges helyettesítés révén a sebezhetőség csökkentésének lehetőségét is figyelembe veszi (lásd a 2. mellékletet), több képességre is ki fog terjedni.
- A Bizottság **biztosítani fogja a rescEU-készletek használat utáni feltöltését**, proaktív megközelítést alkalmazva a rescEU kapacitásfejlesztéssel kapcsolatban.
- A Bizottság **azon fog munkálkodni**, hogy az uniós stratégiai készletek kiegészítéseként megszilárdítsa a meglévő eszközöket annak érdekében, hogy **a rescEU részeként a magánszektor természetbeni támogatást nyújtson** mind a felkészültség, mind a reagálás érdekében.

4. STABIL ÉS INTEROPERÁBILIS KÖZLEKEDÉSI ÉS LOGISZTIKAI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE

Válság idején az alapvető áruk ágazatokon és határokon átnyúló rendelkezésre állásának biztosítása a stabil és interoperábilis szállítási, logisztikai és készletfelhalmozási infrastruktúrától függ. Ez a teljes készletfelhalmozási ciklusra vonatkozik az ellátási láncok irányításától a felhasználásig, és valamennyi felet – a tagállamokat, a Bizottságot, valamint a katonai és a magánszektor – érinti. A logisztikai láncok zavarai mind nemzeti, mind uniós szinten komolyan befolyásolhatják a válságreagálást.

Az EU-nak meg kell erősítenie az együttműködést és koordinációt annak érdekében, hogy **válság** és zavarok idején **a határokon átnyúló mozgásra vonatkozó, kiigazítható szakpolitikákat és szabályozási kereteket** hozzon létre. Ez magában foglalja az erőforrások határokon átnyúló mozgatására és elosztására vonatkozó eljárások egyszerűsítését, valamint a közlekedési szabályozás célzott rugalmasságát ⁽¹⁸⁾. Ezt a megközelítést figyelembe kell venni a katonai mobilitással kapcsolatos, folyamatban lévő és küszöbön álló munka összefüggésében, ahol a katonai felszerelések és személyzet zökkenőmentes, határokon átnyúló uniós szállításának megkönnyítése – különösen válság és zavarok idején – elengedhetetlen az EU felkészültségének, reagálóképességének és hiteles elrettentési fellépésének javításához.

Az EU-nak emellett biztosítani kell a **készletfelhalmozási infrastruktúrája** rezilienciáját, biztonságosságát és **hozzáférhetőségét**. **Az igényekre és – amennyiben lehetséges – a készletek helyszíneire vonatkozó információk megosztása** kulcsfontosságú a közlekedési hálózat ennek megfelelő fejlesztéséhez. A készletfelhalmozás elősegítheti továbbá **a reziliens kritikus szállítási szervezetek fenntartásához szükséges áruk rendelkezésre állásának**

⁽¹⁸⁾ A Covid19-válság idején például a zöld sávokra vonatkozó kezdeményezés biztosítani kívánta, hogy a határátlépésekhez szükséges idő – beleértve a közlekedési dolgozók ellenőrzését és átvilágítását is – ne haladja meg a 15 percet. Válaszul arra, hogy Oroszország a fekete-tengeri kikötőin keresztül blokádnak alá vonta az Ukrajnából és Ukrajnába érkező árut, a Bizottság bevezette a szolidaritási folyosókra vonatkozó cselekvési tervet, amely segíti Ukrajnát az áruk alternatív logisztikai – vasúti, közúti és belvízi – útvonalakon történő kivitelében és behozatalában. A fent említett válságok során a vámügyi kockázatokkal kapcsolatos információk cseréjét biztosító vámügyi kockázatkezelési rendszer (CRMS2) gyorsabb és pontosabb kockázatértékelést tett lehetővé automatizálással és a hírszerzési információk megosztásával. Ez lehetővé tette a vámhatóságok számára, hogy gyorsan azonosítsák a magas kockázatú szállítmányokat, ugyanakkor felgyorsítsák a kritikus fontosságú áruk vámkezelését.

biztosítását, az üzletmenet folytonosságának biztosítását, valamint a létfontosságú szállítási és logisztikai funkciók fenntartását.

Végezetül, az interoperábilis polgári és katonai szállítási és logisztikai rendszerek elengedhetetlenek a személyzet, felszerelések és készletek EU-n belüli gyors mozgásának biztosításához válságok és konfliktusok idején. A kritikus közlekedési infrastruktúrába és eszközökbe történő beruházásoknak ki kell használniuk ezek **kettős felhasználású potenciálját. A polgári készletfelhalmozási helyszínek tervezését jobban össze kell hangolni a **katonai mobilitással** kapcsolatos, folyamatban lévő uniós szintű munkával, és különösen a közlő katonai mobilitási csomaggal. A készletfelhalmozási kockázatértékeléseknek **azonosítaniuk kell és el kell kerülniük a stratégiai közlekedési útvonalakon és csomópontokon fennálló szűk keresztmetszeteket**.**

Fő intézkedések:

- A Bizottság elő fogja segíteni a **nemzeti közlekedési kapcsolattartó pontok hálózata közötti együttműködést** a közlekedési ágazat és az **uniós készletfelhalmozási hálózat** jobb koordinációja érdekében.
- A meglévő folyamatokra építve a Bizottság az érintett ügynökségekkel és más érdekelt felekkel együtt azon fog munkálkodni, hogy az uniós közlekedési vészhelyzeti tervvel ⁽¹⁹⁾ összhangban előmozdítsa a **válsághelyzetekre való felkészülést**.
- A releváns biztonsági aggályok kellő figyelembevételével a Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) a tagállamokkal együtt törekedni fog arra, hogy a **készletfelhalmozási helyszínek** jobban igazodjanak az **uniós katonai mobilitáshoz**. Elő fogják mozdítani továbbá a közlekedési infrastruktúrába és a potenciálisan kettős felhasználású közlekedési eszközökbe történő beruházásokat.

5. A POLGÁRI-KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS JAVÍTÁSA

Számos válsághelyzetben, például szélsőséges időjárási események esetén a polgári hatóságoknak katonai támogatásra van szükségük. Ezzel szemben az uniós tárgyi felkészültség összes veszélyre kiterjedő megközelítése magában foglalja a nagyszabású válságokra és konfliktusokra való felkészülést, ahol elengedhetetlen a polgári-katonai együttműködés. A támadások valamennyi formája – beleértve a hibrid fenyegetéseket és a fegyveres agressziót – következményeinek hatékony leküzdése és kezelése jelentős mértékben függ a polgári képességektől és erőforrásoktól. Tárgyi felkészültségének, logisztikai képességének és rezilienciájának fejlesztése és fenntartása érdekében a katonaság a szélesebb társadalmi rendszerek működésére támaszkodik.

Az egészségügyi ellenintézkedésekre vonatkozó stratégia például hangsúlyozza, hogy a kórházakban a polgári felhasználáshoz vagy a frontvonalon a katonai felhasználáshoz szükséges egészségügyi ellenintézkedések gyakran megegyeznek. **Az egészségügyi ellenintézkedésekkel kapcsolatos polgári-katonai együttműködés megerősítése fokozza a**

⁽¹⁹⁾ A közlekedésre vonatkozó vészhelyzeti terv (COM(2022) 211 final).

vészhelyzetekre való társadalmi és katonai felkészültséget, valamint növeli a termelési és felhasználási kapacitást.

Az európai védelmi ipari programra (EDIP) vonatkozó jelenlegi bizottsági javaslat fontos, a katonai készletfelhalmozási tevékenységekre vonatkozó javaslatokat, valamint **a tárgyi felkészültség terén folytatott polgári-katonai együttműködés** szempontjából új elemeket tartalmaz. Hangsúlyozza, hogy a védelmi ipar ellátásbiztonságát szolgáló uniós rendszerre van szükség, amelynek lehetővé kell tennie az EU és a tagállamok számára, hogy különböző intézkedések – például **a polgári termékek átalakítása és a stratégiai készletek létrehozása** – révén előre jelezzék és kezeljék az ellátási válságok következményeit. Hatálybalépését követően az EDIP keretét biztosítana a katonai készletfelhalmozással kapcsolatos együttműködés további megerősítéséhez, például a tagállamok védelmi vonatkozású készletfelhalmozási tevékenységeinek pénzügyi támogatásával. Egyértelműen lehetőség van **a polgári és védelmi eszközök, a kettős felhasználású termékek és/vagy a közös készletek interoperabilitásának, felcserélhetőségének és egymást kiegészítő jellegének** növelésére, amennyiben ez mindkét ágazat számára releváns, beleértve az űralapú kommunikációra, a navigációra és a megfigyelésre szolgáló kettős felhasználású infrastruktúrát.

Ugyanakkor lehetőség van **a polgári és katonai érdekelt felek** – köztük a hasonlóan gondolkodó partnerek, különösen a NATO – **közötti megerősített együttműködésre és koordinációra a tárgyi felkészültség terén.** A megerősített együttműködés és koordináció releváns területei közé tartozhat **az ellátás és a készletek biztonsága, az energia- és vízbiztonság, az egészségügyi ellenintézkedések és a stratégiai erőforrás-gazdálkodás.**

Fő intézkedések:

- A Bizottság az EKSZ-szel együtt elő fogja segíteni **az uniós készletfelhalmozási hálózaton belüli megbeszéléseket a polgári-katonai együttműködéssel kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréje,** illetve különösen annak vizsgálata érdekében, hogy a polgári készletek hogyan vehetik figyelembe a katonai követelményeket és szükségleteket.
- A Bizottság az EKSZ-szel együtt – különösen a rezilienciáról szóló EU–NATO strukturált párbeszéd révén – **ki fogja terjeszteni a NATO-val folytatott meglévő személyzeti együttműködést** a tárgyi felkészültség és a készletfelhalmozás kezelése érdekében.

6. A KÖZ- ÉS MAGÁNSZFÉRA KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉS ELŐMOZDÍTÁSA

A vállalkozások mindennap alapvető árukat szereznek be, állítanak elő, készleteznek és forgalmazznak, valamint kritikus infrastruktúrákat kezelnek. Ugyanakkor egyre nagyobb mértékben vannak kitéve olyan kockázatoknak és fenyegetéseknek, amelyek hatással lehetnek ellátási láncokra és rendes működésükre. Válsághelyzetekben ezek a zavarok súlyos kockázatot jelenthetnek a társadalom számára. Emellett a magánszektor jelentős szakértelemmel rendelkezik a tárgyi felkészültség terén, amint azt az európai gazdasági biztonsági stratégia is elismeri. A hatékonyság növeléséhez elengedhetetlen a vállalkozások bevonása a készletfelhalmozás valamennyi szakaszába: az előrejelzésbe, az ellátási láncok

kezelésébe, a termelési kapacitásokba, a beszerzésbe, a készletgazdálkodásba és a felhasználásba. Uniós szinten már léteznek e tekintetben a köz- és magánszféra közötti együttműködést elősegítő különböző keretek ⁽²⁰⁾, **de egy átfogóbb ágazatközi és uniós szintű megközelítés** elő fogja segíteni a meglévő kezdeményezések koordinálását és kiegészítését.

A felkészültségi unióról szóló stratégia keretében létrehozandó, a **köz-magán felkészültséggel foglalkozó munkacsoport** hatékonyan meg fogja szólítani az érintett vállalkozások képviselőit, hogy olyan agilisabb felkészültségi formát építsenek ki, amely képes kezelni vagy előre jelezni az ellátási lánc szűk keresztmetszeteit vagy kockázatait, valamint szükség esetén támogatni a készletfelhalmozást és a vészhelyzeti termelést. A köz-magán felkészültséggel foglalkozó munkacsoportnak releváns információkkal kell támogatnia az uniós készletfelhalmozási hálózatot.

A felkészültséggel foglalkozó, köz- és magánszféra közötti munkacsoporton belüli együttműködés elősegítheti a **tárgyi felkészültségben részt vevő kulcsfontosságú európai vállalatok** egyértelmű kritériumokon alapuló **feltérképezését**. Az együttműködésnek a bevált gyakorlatok cseréjét is elő kell mozdítania annak érdekében, hogy támogassák a **tagállamok és vállalatok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy reziliensebbé váljanak** a készletfelhalmozást érő külső és belső sokkhatásokkal szemben, összhangban a versenyjogi és egységes piaci szabályokkal és elvekkel, valamint a felkészültségi unióról szóló stratégiában előírányzott lehetséges jövőbeli felkészültségi minimumkövetelményekkel.

Az EU-nak elő kell segítenie továbbá az EU, a tagállamok és az ipar közötti együttműködést a kritikus ellátási láncokkal és a készletfelhalmozással kapcsolatos **információk megosztására szolgáló eszközök kidolgozása** terén, a meglévő ágazati keretekre építve és teljes összhangban az uniós versenyjoggal.

Emellett a **válságok során az üzletmenet folytonosságának biztosítása** érdekében szükség van a köz- és a magánszektor közötti proaktív párbeszéd uniós modelljére. Hasznos lehet eljárásokat kidolgozni az alapvető áruk vészhelyzetben történő biztosításával, a közös készletfelhalmozási műveletekkel, valamint a logisztikai vállalatokkal való válságkezelési partnerségekkel kapcsolatban. **Az innovatív készletgazdálkodás fejlesztésének** előmozdítása során, beleértve a virtuális készleteket, hasznosítani kell a magánszektorbeli szakértelmet.

A tagállamok sikeres **modelleket**, például adókedvezményeket és garanciarendszereket vezettek be a **magánszektorbeli együttműködés ösztönzésére** a stratégiai készletfelhalmozás terén, hogy **ellensúlyozzák a készletfelhalmozással járó többletköltségeket**. Ezeket a modelleket tovább kell vizsgálni a magánszektorral együtt, és meg kell osztani a tagállamokkal.

⁽²⁰⁾ Az élelmezésbiztonsági válságokra való felkészültségre és reagálásra vonatkozó európai mechanizmus (EFSCM), a NIS 2 irányelv és a kritikus szervezetek rezilienciájáról szóló irányelv (CER) (az (EU) 2022/2555, illetve az (EU) 2022/2557 irányelv), az uniós polgári védelmi mechanizmus, a kritikus fontosságú nyersanyagokról szóló rendelet, a települési szennyvízről szóló irányelv, a kritikus fontosságú gyógyszerekről szóló jogszabály, a vízügyi rezilienciára vonatkozó európai stratégia és az egészségügyi ellenintézkedésekre vonatkozó stratégia. Egyes területeken vészhelyzetben a kötelező információkérés magánszereplőkhöz is intézhető (pl. a csipekről szóló jogszabály, EDIP, IMERA, az egészségügyi ellenintézkedésekre vonatkozó szükséghelyzeti keretrendelet).

Fő intézkedések:

- **Az uniós készletfelhalmozási hálózat fel fogja térképezni és azonosítani fogja azokat a bevált gyakorlatokat, új megoldásokat és ösztönzőket,** amelyek vonzóvá teszik a vállalatok számára, hogy hozzájáruljanak a reziliencia növeléséhez és az alapvető áruk kínálatához. Ezt össze fogja kapcsolni a stratégiai autonómiával kapcsolatos megfontolásokkal.
- A felkészültségi unióról szóló stratégia keretében előirányzott, **a felkészültséggel foglalkozó, köz- és magánszféra közötti munkacsoport külön munkaága** fogja megvitatni az alapvető áruk előállításában részt vevő kulcsfontosságú európai vállalatok feltérképezése során használandó kritériumokat, és elő fogja segíteni az alapvető áruk válsághelyzetekben történő biztosításával kapcsolatos bevált gyakorlatok megosztását, amely kiterjed az ellátási lánc biztonságára, az erőforrás-hatékonyságra és a körforgásos jellegre, az interoperabilitásra, az innovatív készletfelhalmozási modellekre, a készletgazdálkodásra, a készletek rotációjának biztosítására és a készletek felhasználására.

7. A KÜLSŐ TEVÉKENYSÉGEK ÉS A NEMZETKÖZI PARTNERSÉGEK TERÉN FOLYTATOTT EGYÜTTMŰKÖDÉS ELŐMOZDÍTÁSA

Napjaink összekapcsolt világában az alapvető árukhoz való hozzáférés válságok idején történő biztosítása a globális ellátási láncoktól függ. Az EU és szomszédsága biztonsága és rezilienciája szorosan összefonódik, és a stabilitás egyik tényezője. A nemzetközi partnerségek előmozdításával, a bevált gyakorlatok cseréjével és külpolitikai eszközeinek felhasználásával az EU javíthatja tárgyi felkészültségét.

Az EU-nak tovább kell erősítenie **a tárgyi felkészültséggel kapcsolatos együttműködést a szomszédos országokkal**, a meglévő – például az UCPM-ben részt vevő államokkal ⁽²¹⁾ vagy az Európai Közösség radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcseréje (ECURIE) partnerországaival ⁽²²⁾ folytatott – együttműködésekre építve. A közelgő új földközi-tengeri paktum további együttműködési lehetőségeket kínál majd a Földközi-tenger medencéjének országaival és a Közel-Kelet országaival, a nemrégiben elindított, a Fekete-tengeri térségre vonatkozó uniós stratégia ⁽²³⁾ pedig a közlekedési, energetikai és digitális kapcsolatok javítása révén növelni fogja Európa felkészültségét. A kölcsönös reziliencia megteremtéséhez elengedhetetlen az olyan eszközökből származó finanszírozás, mint a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (NDICI – Globális Európa) vagy az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz III. Az EU-nak le kell vonnia továbbá a tanulságokat Ukrajna azon tapasztalataiból, amelyeket egy fegyveres konfliktus során az alapvető árukkal való ellátás biztosítása terén szerzett. Az EU-nak továbbá szisztematikusan

⁽²¹⁾ Albánia, Bosznia-Hercegovina, Észak-Macedónia, Izland, Moldova, Montenegró, Norvégia, Szerbia, Törökország és Ukrajna.

⁽²²⁾ A radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcserére vonatkozó közösségi szabályozásról szóló, 1987. december 14-i tanácsi határozat és a 2000/473/Euratom ajánlás. Valamennyi uniós tagállam, valamint Montenegró, Észak-Macedónia, Norvégia, Szerbia és Svájc is részes fél.

⁽²³⁾ JOIN(2025) 135 final – Az Európai Unió fekete-tengeri régióval kapcsolatos stratégiai megközelítése.

be kell vonnia Ukrajnát a készletfelhalmozási erőfeszítéseibe, többek között az európai ellátási láncokba, tekintettel Ukrajna tapasztalataira.

Az ellátási lánc sebezhetőségeinek enyhítése és az uniós stratégiai autonómia megerősítése érdekében az EU-nak meg kell erősítenie a meglévő nemzetközi kétoldalú stratégiai megállapodásokat és szövetségeket, és adott esetben tovább kell fejlesztenie vagy létre kell hoznia a **nem uniós országokkal kialakított**, testre szabott, kölcsönösen előnyös **partnerségeket** olyan ágazatokban, mint az energia, az egészségügy, a víz, a védelem és a nyersanyagok, miközben hozzájárul a fenntartható fejlődéshez. Adott esetben ki kell használni a **Global Gateway stratégia** szerinti, kölcsönösen előnyös partnerségeket. Emellett olyan eszközöket kell alkalmazni, mint a szabadkereskedelmi megállapodások, a tiszta gazdaságot szolgáló kereskedelmi és beruházási partnerségek, a nyersanyagokkal kapcsolatos stratégiai partnerségek vagy a jövőben a kritikus fontosságú gyógyszerekkel kapcsolatos stratégiai partnerségek és a digitális partnerségek.

Az EU-nak tovább kell erősítenie a **nemzetközi szervezetekkel és a többoldalú fórumokon folytatott együttműködést**. Említésre méltó például az EU részvétele a Nemzetközi Energia Ügynökségben (IEA), különösen a kritikus fontosságú ásványok biztonsági programjában, valamint az EU-nak a Japán Fém- és Energiabiztonsági Szervezettel (JOGMEC) a kritikus fontosságú nyersanyagok nyomon követése érdekében folytatott partnersége, csakúgy, mint a globális oltóanyag-készletek felhalmozása érdekében az egészségügyi ágazatban működő GAVI Oltóanyag-szövetségben való részvétele.

Az EU-nak **külső gazdasági és együttműködési politikákat** is fel kell használnia a **releváns közlekedési, logisztikai és digitális infrastruktúra támogatására**. A globális közjavakhoz és stratégiai területekhez, például a tengeri ellátási útvonalakhoz és a tenger alatti kábelekhöz való nyílt és biztonságos hozzáférés szintén létfontosságú az ellátás biztonsága szempontjából. Az Európai Bizottság és az EBB Globál által támogatott MEDUSA tenger alatti kábel nagy sebességű hálózati összekapcsoltságot fog biztosítani a Földközi-tenger északi és déli partja között, és azt egészen Nyugat-Afrikáig meghosszabbítják. Emellett a Kaszpi-tengeren áthaladó közlekedési folyosó és a 12, Global Gateway kiemelt jelentőségű afrikai folyosó kiváló példái annak, hogy az EU az alternatív és fenntartható közlekedési útvonalak létrehozására összpontosít. A javasolt India–Közél-Kelet–Európa gazdasági folyosó (IMEC) képes lesz megerősíteni a kontinensek összekapcsoltságát.

Készletfelhalmozási stratégiáinak kidolgozása során az EU-nak biztosítania kell, hogy ezek az intézkedések ne veszélyeztessék a globális élelmezésbiztonságot. Ezzel összefüggésben az EU folytatni fogja szerepvállalását az olyan nemzetközi együttműködési keretekben, mint például a G20-ak mezőgazdasági piaci információs rendszerére (AMIS) irányuló kezdeményezés, amely előmozdítja az átláthatóságot és koordinációt a globális agrár-élelmiszeripari piacokon.

Végezetül, az EU-nak fokoznia kell az EU belső és külső készletfelhalmozási erőfeszítéseit, a **humanitárius segítségnyújtás és a nemzetközi partnerségek** közötti szinergiákat. A stratégiai ellátási láncokkal kapcsolatos jelenlegi eszmecserék jelentős hatékonyságnövekedést eredményezhetnek, tekintettel a humanitárius ágazat jelenlegi drámai finanszírozási hiányosságaira, és példaként szolgálhatnak az EU-n belüli hatékonyságnöveléshez. A **ReliefEU** áthidalja a válság sújtotta területeken jelentkező sürgős szükségletek és az európai partnerek révén rendelkezésre álló erőforrások közötti szakadékot. Hozzájárul egy olyan rugalmas és reagálóképes rendszerhez, amely alkalmazkodik mind a közvetlen katasztrófákhoz, mind a

jelenlegi humanitárius kihívásokhoz, biztosítva, hogy az erőforrásokat hatékonyan és eredményesen használják fel ott, ahol a legnagyobb szükség van rájuk.

Fő intézkedések:

- Az Európai Uniónak és az uniós tagállamoknak **meg kell erősíteniük az együttműködést a szomszédos országokkal, a hasonlóan gondolkodó partnerországokkal és nemzetközi szervezetekkel** a válsághelyzetekre való felkészültség, például az egészségügyi szükséghelyzetek terén.
- A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal a **készletek** szorosabb összehangolása érdekében, **megvizsgálva a közös beszerzés és a közös raktározás lehetőségeit** szerte a világon, valamint együttműködik és egyeztet a regionális katasztrófareagálási hatóságokkal a humanitárius segélyszállítmányok gyors és optimális szállításának elősegítése érdekében.
- A Bizottság javítani fogja **az EU belső és külső készletfelhalmozási erőfeszítései közötti szinergiákat**.

8. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

A tárgyi felkészültség és az uniós stratégiai készletek megerősítése kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a válságok növekvő kockázatának és a növekvő fenyegetések közepette fokozni lehessen a felkészültséget az európai társadalmakban. Az EU készletfelhalmozási stratégiája az első lépést jelenti egy átfogó és összehangolt megközelítés felé, amely szükség esetén közös, uniós szintű fellépésekkel támogatja a tagállamokat.

A tárgyi felkészültség beruházásokat igényel. Ezeket a költségeket ellensúlyozza a reziliencia javulása, a zavarok csökkenése, az alacsonyabb helyreállítási kiadás, a fokozott hosszú távú versenyképesség, valamint a valószínűleg kevesebb emberáldozat és kisebb megélhetési veszteség. A felkészültség és a beépített biztonság elve, amely a felkészültségi unióról szóló stratégia egyik fő intézkedése, jelentős szerepet fog játszani a fokozott tárgyi felkészültséghez és a stratégiai tartalékok fenntartásához nyújtott fenntartható, hosszú távú pénzügyi támogatás biztosításában. A Bizottság a következő többéves pénzügyi keretre vonatkozó javaslataiban figyelembe fogja venni az EU tárgyi felkészültségének és az uniós stratégiai készletek fenntartásának fontosságát.

A jövőben a Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal, az EKSZ-szel, az Európai Parlamenttel és az érdekelt felekkel az ebben a stratégiában meghatározott kezdeti intézkedések megvitatása és végrehajtása céljából. Az uniós készletfelhalmozási hálózat és a felkészültséggel foglalkozó munkacsoport munkafolyamatai lehetővé fogják tenni a hiányosságok és szükségletek elemzésének elmélyítését, az intézkedések végrehajtásának irányítását és a további fellépési igények azonosítását. Ezzel párhuzamosan az uniós készletfelhalmozási stratégia ki fogja egészíteni az ágazati felkészültségi kezdeményezéseket. A Bizottság 2026-ben értékeli e stratégia végrehajtását.

A folyamatos tanulás, a bevált gyakorlatok megosztása és az innováció megalapozza a határozott, az egész EU-ra kiterjedő tárgyi felkészültségi és készletfelhalmozási politikát.

Tárgyi felkészültségének megerősítésével az EU biztosíthatja az alapvető áruk rendelkezésre állását és hozzáférhetőségét, ezáltal biztosítja az ellátási láncok és a létfontosságú társadalmi funkciók zavartalan működését, továbbá javítja az európai polgárok jóllétét és biztonságát.